Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומערירען
אונד דער פרענומעראציאָנס-פעריאָדע בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעם ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ' 29
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג,
אונד קאָסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

Nr. 70. צוועלפטער יאהרגאנג | פעסט, פרייטאג ט תמוז ה.ת'ר'ם. | Pest, den 18 Juni 1880.

די בערלינער נאכ-קאָנפערענץ.

פאָרגעסטערן איזט דיא ערסטע זיטצונג דער נאכ-קאָנפערענץ אין בערלין אבגעהאלטען וואָרדען, דער ערסטע בעראטהונגס-געגענשטאנד וואר, וויא בערייטס געמעלדעט, דיא טירקיש-גריעכישע אנגעלעגענהייט. פאָר צוויא יאהרען וואורדע אויף דעם בערלינער קאָנגרעססע נור איִם אללגעמיינען אנגעדייטעט, וועלכע שטיקע דער זידליכען טירקייא אן גריעכענלאנד קאממען זאללען; עס וואורדען נור דיא ביידען אנפאנגס-פונקטע דער נייען גרענצליניען צווישען גריעכענלאנד אונד דער טירקייא בעצייכנעט. אויף דיעזער נאכקאָנפערענץ אבער זאלל דער לויף דער גאנצען גרענץ-ליניע אויף דאס גענויעסטע בעשטיממט ווערדען.

פאָר צוויא יאהרען וואורדע נעמליך אויף דעם בערלינער קאָנגרעססע פאָלגענדער זאטץ צו פראָטאקאָלל גענאָממען: „דער קאָנגרעס לאדעט דיא טירקישע רעגיערונג איין, זיך מיט גריעכענלאנד איבער דיעססע נייע, געגען דיא טירקייא צו ערווייטערנדע גרענצען צו פערשטענדיגען. דער קאָנגרעס איזט דער מיינונג, דאס דער זידליכע טהייל פאָן טהעססאליען (איִם זיד-אָסטען דער טירקייא) אונד דער זידליכע טהייל פאָן עפּירוס (איִם זיד-וועסטען דער טירקייא) אן גריעכענלאנד קאממען זאללטען. דער קאָנגרעס האָפפט, דאס זיך היערין דיא טירקייא מיט גריעכענלאנד אויף איינע פריעדליכע ווייזע פערגלייכען ווערדען. אויף אללע פאללע אבער, אום דען ערפאלג דיעזער אונטערהאנדלונגען צווישען גריעכענלאנד אונד דער טירקייא צו ערלייכטערן, זינד דיא אייראָפּעאישען גראָס-מעכטע בערייט, איהרע דירעקטע פ ע ר מ י ט ט ל ו נ ג דען ביידען פארטייען אנצוביעטען."

נון וויל יעטצט גריעכענלאנד דאפפעלט זא פיעל טירקישעס געביעט אלס דער קאָנגרעס אנגעדייטעט; עס וויל גאנץ טהעססאליען אונד גאנץ עפּירוס. דיא טירקייא וויעדער וויל וואהל איין קליינעס שטיק איִם זידען פאָן טהעססאליען אן גריעכענלאנד אבטרעטען; אבער פאָן עפּירוס וויל זיא זא פיעל וויא גאר ניכטס פיר גריעכענלאנד געבען. נאמענטליך דיא פראָווינץ אונד דיא שטאדט י א נ י נ א, וועלכע אין דער מיטטע פאָן עפּירוס ליעגען, וויל דיא טירקייא אין גאר קיינעם פאללע אן גריעכענלאנד קאממען לאססען. עפּירוס איזט דער זידליכע טהייל פאָן אלבאניען, אונד דא מאן שאָן דען נאָרדען אלבאניענס פיר מאָנטענעגרא צוגעשפּראָכען, זא וויל דיא טירקייא דיעזעס זיד-אלבאניען ניכט אן גריעכענלאנד געבען, דא דאנן ווירקליך איינע גראָסע רעוואָלוציאָן דער אלבאנעזען צו בעפירכטען וועררע.

גריעכענלאנד איזט אין זיינען פאָרדערונגען אנשפּרוכספאָלל אונד איבערמיטהיג, דא עס וואהל וויים, דאס ענגלאנד, פראנקרייך אונד איטאליען אויף זיינער זייטע שטעהען אונד ביא איהם האלטען; עס רעכנעט דאראויף, דאס דיעזע דרייא מעכטע זאָגאר איינען צוואנג אויף דיא טירקייא אויסיבען ווערדען, דאמיט דיעזע דיא גריעכישען וויגשע ערפיללע. — אבער דיא טירקישע רעגיערונג זאגט: דער בערלינער קאָנגרעס פאָם יאהרע 1878 ערטהיילטע אונס נור איינען ר א ט ה, אונס מיט גריעכענלאנד צו פערגלייכען, אבער קיינען ב ע פ ע ה ל. וויר קאָננען אלזאָ צום אבטרעטען איינעס שטיקעס דער זידליכען טירקייא אן גריעכענלאנד ניכט געצוואונגען ווערדען. דיא גראָס-מעכטע האבען אונס נור איהרע פ ע ר מ י ט ט ע ל ו נ ג אנגעטראָגען, דאס הייסט, זיא וואָללען אונס בלאָס צו איינעם פריעדליכען פערגלייכע מיט גריעכענלאנד פ ע ר ה ע ל פ ע ן, אבער ניכט צ ו ו י נ ג ע ן!

איִם גרונדע גענאָממען, האט דיא טירקייא רעכט; אבער דיא שטיממונג דער אויף דער בערלינער נאכקאָנפערענץ פערזאממעלטען געזאנדטען איזט געגען דיא טירקייא. יא, מאן שפּריכט שאָן זאָגאר דאפאָן, דאס איטאליען זיינע ארמעע נאך דעם זידען דער טירקייא ענטזענדען ווערדע, אום אויף איינע געוואלטזאמע ווייזע טהעססאליען אונד עפּירוס אן גריעכענלאנד צו ברינגען. זאָ וויא אונזערע מאָנארכיע באָסניען בעזעטצטע, אום היער דיא רוהע הערצושטעללען, זאָ זאלל איטאליען דען זידען דער טירקייא, איִם נאָרדען פאָן גריעכענלאנד, בעזעטצען, אום דא דיא פערגראָסערונג גריעכענלאנדס דורך דיא טירקייא הערבייצופיהרען.

נון ווירדע עס אבער אונזערע מאָנארכיע ניכט גערנע זעהען, ווען איטאליען אויך איִם זידען דער טירקייא איינפלוס אונד מאכט געוויננט. אהנעדיעס וויל איטאליען דען זידען עסטערייכס אן זיך רייסען, אונד נון זאלל עס זיך אויך נאָך איִם זידען דער טירקייא פעסטזעטצען: מאן האט וואהל אונזערען אויסווערטיגען מיניסטער צו איבערערדען פערזוכט, דאס ער יא פיר איטאליען דיא ערדע צוקאממען לאססען מאגע, דען זידען דער טירקייא צו בעזעטצען, דא דאנן איטאליען מיט זיינעם „נייען באסניען" גענוג צו טהון העטטע אונד אן דיא עראָבערונג זיד-טיראָלס ניכט דענקען קאָננטע. אבער באראָן האיימערלע וויל פאָן דיעזער איטאליענישען בעזעטצונג ניכטס האָרען; ער ווייס אויך, דאס ביסמארק הינטער איהם שטעהט, אונד דאס ער אן דיעזעם איינען גוטען ריקענהאלטער האבע. אונזערע מאָנארכיע קאנן אויך אין דיעזער בעציעהונג אויף דיא אונטערשטיטצונג אונד מיטהילפע דייטשלאנדס רעכנען. —

פאָרגעסטערן אבענד האט פירסט ביסמארק אין בערלין איינע גראָסארטיגע מאהלצייט פעראנשטאלטעט, צו וועלכער אללע קאָנגרעס-מיטגליעדער געלאדען וואָרען. עס וואורדען דא טישגעשפּרעכע פאָן האָך-פאָליטישער בעדייטונג געפיהרט. — דיא נעכסטע קאָנפערענץ-זיטצונג ווירד ערסט מאָרגען (זאמסטאג) שטאטטפינדען. —

דער וועלט-פריעדע!

וועהרענד מאן יעטצט אויף דער בערלינער נאכ-קאָנפערענץ איבער קריעג אונד פריעדען אין דער טירקייא ענטשיידען וויל, האט זיך פאָרגעסטערן איִם ענגלישען פארלאמענטע איינע שטיממע פיר דען עוויגען וועלט-פריעדען ערהאָבען. זא וויא איינסט (איִם יאהרע 1648) נאָך איינעם שרעקליכען, לאנגיעהריגען קריעגע, דער פאָללע דרייסיג יאהרע דויערטע, פלאָטצליך, וויא איינע שטיממע פאָם הימעל, דער רוף „פריעדע!" ערשאללטע, וואָדורך דאס מענשען-שלאכטען פיר מעהרערע יאהרע אויפהאָרטע, זא האט אין דער פאָרגעסטריגען זיטצונג דעם ענגלישען פארלאמענטס דער דעפּוטירטע ריכארד איינען רוף נאָך דעם וועלט-פריעדען ערשאללען לאססען, וועלכער רוף יעטצט ניכט זא לייכט פערהאללען ווירד.

דיעזער ענגלישע דעפּוטירטע ריכארד זאגטע: „גאנץ אייראָפּא זיפצט יעטצט אונטער דער גראָסען מיליטער-לאסט, מאכען וויר דיעזעם עוויגען געלד-פערשווענדען אונד בלוט-פערגיעססען אין עורָפּא שאפפען וויר מיט דען איבריגען מעכטען צוזאממען דיא שטעהענדען ארמעען אב, מאגען דיא פיעלען מילליאָנען סאָלדאטען איהרע וואפפען ניעדערלעגען אונד צו איהרען געוואָהנליכען בעשעפטיגונגען צוריקקעהרען!" — אונד זיעהע! זעלבסט דער ענגלישע מיניסטער-פרעזידענט פערלאכטע דיעזען פריעדענס-פערקינדער ניכט — אונד שטיממטע איהם זאָגאר ביא! העררר גלאדסטאָנע אנטוואָרטעטע נעמליך אויף דיעזען פריעדענס-רוף פאָלגענדעס: „זייט דרייסיג יאהרען איזט פיעלעס געשעהען, וואָמיט זיך דיא וועלט שאָן צופריעדען געבען קאָנטע. דיא מייסטען שטאאטען ווערדען קאָנסטיטוציאָנעלל, אום זיינע דער פאָלקס-פרייהייט רעגיערט. דייטשלאנד אונד איטאליען האבען איהרע לענגסט געהאָפפטע איינהייט אונד גראָסע ערריכט. אין דער טירקייא האבען אין לעטצטערער צייט אויך דיא ניכט-מאָהאמעדאנער איהרע פרייהייט ערהאלטען. עס איזט דאהער ניכט מעהר זאָפיעל צינדשטאָפף צו איינעם גראָסען קריעגע פאָרהאנדען. פרייליך בעשטעהען נאָך צווישען דען שטאאטען פיעלע שטרייטיגע אנגעלעגענהייטען; אבער מיט דענען יעדער שטרייט נור דורך איינען גראָסען, בלוטיגען קריעג געשליכטעט ווערדען? קאָננטע מאן ניכט איירגענד איין אינטערנאציאָנאלעס שיעדס-געריכט איינזעטצען, וועלכעס אהנע דיא טהייערן, קאָסטשפּיעליגען ארמעען אונד אהנע אבשלאכטען פאָן הונדערט-טויזענדען מענשען, דען שטרייט בעזייטיגען אונד אללעס צו איינעם פריעדליכען פערגלייכע ברינגען קאָננטע? זאָ וויא עס שאָן אָפט דער [illegible] געלונגען וואר, דען קריעג צו פערמיידען, זא קאָננטע דעם איינעם גראָסען אינטערנאציאָנאלען שיעדס-געריכטע פיר אימער געלינגען. אבער דיעזע הייליגע אנגעלעגענהייט מוס מאן נאָך דער רעגיערונג צום איבערלעגען אונד נאכדענקען איבערלאססען; צור געלעגענען צייט ווערדען וויר שאָן מיט איינעם גוט אויסגעארבייטעטען פּלאנע צור בעגרינדונג דעם וועלט-פריעדענס אויפטרעטען."

מיט דיעזער אנטוואָרט, דורך וועלכע דיעזע אנגעלעגענהייט דעם וועלט-פריעדענס אויפגעשאָבען ווירד, גאבען זיך דיא ענגלישען דעפּוטירטען ניכט צופריעדען — אונד איין אנדערער ענגלישער דעפּוטירטער שטעללטע דען דרינגענדען אנטראג, דאס דיא רעגיערונג פ ע ר פ פ ל י כ ט ע ט ווערדע, זאָ באלד אלס מאָגליך, דיא פאססענדע געלעגענהייט צו ערגרייפען, אום אויך דען איבריגען רעגיערונגען דיא אבשאפפונג דער שטעהענדען ארמעען אנצועמפפעהלען. — אונד זיעהע: דיעזער אנטראג וואורדע איִם פארלאמענטע מיט בעדייטענדער מאיאָריטעט אנגענאָממען! —

עס טריפפט זיך וואונדערבאר, דאס אין דעם אויגענבליקע, דא איינע אייראָפּעאישע קאָנפערענץ דען פערזוך מאכט, איינע שטרייט-פראגע אויף פריעדליכע ווייזע צו לאָזען, — דאס ענגלישע פארלאמענט דען בעשלוס פאסט, נאָך וועלכעם דער רעגיערונג דיא פפליכט אויפערלעגט ווירד, דיא פאססענדע געלעגענהייט צו ערגרייפען, אום אויך דען איבריגען מעכטען דען וועלט-פריעדען צו עמפפעהלען. נון, אין ענגלישען פארלאמענט פפלעגט קיינע לעערען בעשליססע צו פאססען. אין דען לעטצטען יאהרען זינד דיא ארמעען נאָך אונד נאָך זא פערגראָסערט וואָרדען, דאס דיא פאָלקער איהרע גראָסע גאר ניכט מעהר ערטראָגען קאָננען אונד אונטער דיעזער גראָסען ארמעע-לאסט צוזאממענברעכען מיססען. עס ווערע יעטצט דאהער דיא האָכסטע צייט צור אללגעמיינען אבריסטונג.

טיעפען איינדרוק געמאכט, דאס זיא טראָטץ דער צאהללייכען יוגענדליכען בעווערבער אין איהרער וואהל ניכט לאנגע צאָגערטע. דאס עהע־פאאר ראָננטע אינדעם נור קורצע צייט אין אונגעשטאָרטער רוהע לעבען. ווענינע מאנאטע נאך דער הייראטה האט איין אונערוואַרטעטער צווישענ־פאלל דער גאנצען זאכע איינע ווענדונג געגעבען, דיא ניכט בלאָס דיעזעס נייע עהע־באנד פיר אללע צייטען צערשניטט, זאנדערן אויך דען בעוויין ליעפערטע, וויא זעהר אויך דאס געריכט טראָטץ דער זארגפעלטיגסטען אינטערזוכונגען אירגעפיהרט ווערדען קאנן. דיא יונגע פרויא, דיא זאממט איהרעם מאננע אויף דעם לאנדגוטע פערוויילטע, ערהיעלט נעמליך אוים פילאדעלפיא איינען בריעף מיט „פערשטעללטער שריפט", אין דעם זיא איינגעפאָדערט וואורדע, זאָגלייך אין דיא שטאדט צו קאָממען, וואו זיא אים האטעל „לא־מאנש" ציממער 35, פאָן „איינעם מאננע" ערוואַרטעט ווירד. גלייכצייטיג וואורדע אין דעם בריעפע דיא דראָהונג אויסגעשפראָכען, דאס ווענן זיא ניכט ערשיינען זאללטע, דער בריעף־שרייבער איבער איהרע פערגאנגענהייט געהיימניססע פעראָפפענטליכען ווירדע, דיא זיא אין אונגליק אונד שאנדע שטירצען מיססטען. דיא יונגע פרויא צייגטע דען רעטהזעלהאפטען בריעף זאָגלייך איהרעם מאננע, דער אלס מוטהיגער אמעריקאנער קיינען אויגענבליק צאָגערטע אונד מיט זיינער פרויא נאך פילאדעלפיא פוהר, אים דאָך דיעזען פרעכען בריעפשרייבער „פאָן אנגעזיכט צו אנגעזיכט" קעננען צו לערנען. אלס זיא יעדאָך אים האטעל „לא־מאנש" דאס ציממער אָפפנעטען, שטיעס דיא יונגע פרויא איינען פערצווייפלונגס־שרייא אוים אונד שטירצטע אונטער פירכטערליכען צוקונגען אָהנמעכטיג צו באָדען. אבער אויך יאָהאנן שמידט פערלאָר אללע בעזיננונג דער ארט, דאס ער זיינער אָהנמעכטיגען פרויא קיינע בייסטאנד לייסטען קאָננטע. ער שטאנד בלייך אונד שטאַרר איינעם מאננע געגענאיבער, דער אין איהם נאָר טרייריגע עראיננערונגען הערפאָררִיעף. דער מאנן נעמליך, דער אים האטעל „לא־מאנש" ציממער 35 פאָר ווענינען טאגען אבשטייגע־קוואַרטיער גענאָממען, וואר קיין אנדערער אלס מארקס לאַוו, דער טאָדטגעגלויבטע מאנן דער נונמעהריגען פרויא שמידט. דאס וואר דיא אורזאכע, וועסהאלב דיא ארמע פרויא ביא איהרעם אונערוואַרטעטען צוזאממענטרעפפען מיט דעמזעלבען אין אָהנמאכט פיעל. אבער וויא בעווירקטע דען, דאס אויך יאָהאנן שמידט, דעם אלל דאס נאָך אונבעקאננט וואר, ביים אנבליקע דעם מארקס לאַוו פאָר שרעקען בעוואוסטלאָז בליעב? זיין יינגערער ברודער, נאמענס אדאָלף שמידט, וואר נעמליך פאָר עטוויא איינעם יאהרע אין געשעפטס־אנגעלעגענהייטען נאך שאָטטלאנד געריזט. דיא רייזע וואר אויף „צוויא מאָנאטע" בעשטיממט. דערזעלבע זאגטע נאך פאָר זיינער אברייזע: „ווענן איך אוים דען געבירגען שאָטטלאנדס אין „צוויא מאָנאטען" ניכט צוריקגעקעהרט בין, דאנן קאננסט דוא וויססען, דאס איך טאָדט בין!" דיא צוויא מאָנאטע פערשטריכען, אָהנע דאס אדאָלף שמידט אוים שאָטטלאנד צוריקגעקעהרט ווערע. אבער אויך דיא בריעפע, דיא פאסט טעגליך איינטראפען, האָרטען פלאָטצליך אויף. דאס וואר פיר יאָהאנן שמידט לײדער איין נור צו ריכטיגער בעוויין, דאס זיין יינגערער ברודער אדאָלף ניכט מעהר אונטער דען לעבענדען איזט, וואס אויך דער גרונד וואר, דאס ער אים דען היט איינען „טרויער־פלאָר" טריג. נון ערבליקטע ער אבער דען פאָר איהם שטעהענדען פרעמדען מענשען אין דעם „אנצוגע" זיינעס ברודערס, וואָדורך עס איהם צור געוויססהייט וואורדע, דאס ער דען מאָרדער זיינעס ברודערס פאָר זיך האבע. עס דויערטע עטוויא איינע שטונדע, ביז דיא ארמע פרויא ווידער צום בעוואוסטזיין געבראכט וואורדע, אונד אויך יאָהאנן שמידט זיך איינינערמאסען ווידער צו פאססען פערמאָכטע. יעטצט טראט דער אונפערשעמטע לאַוו אן דיא יונגע פרויא מיט פאָלגענדער פאָדערונג הערא: „איך האטטע עס יא מיט דיר פעראבערעדעט, דאס איך נאך שאָטטלאנד רייזען ווערדע, אים דורך דיא ערמאָרדונג אירגענד איינעס מענשען דאס געריכט איררע־צופיהרען, דאס איך זעלבסט ערמאָרדעט וואורדע. וויר פעראבערעדעטען אונס, דאס וויר ביידע, נאכדעם דיא פאָן דער פערזיכערונגס־געזעללשאפט דיא 80000 פראנקס בעהאָבען האבען ווירסט, אין אמעריקא איין נייעס לעבען בעגיננען ווערדען. אים דיעס צו ערהייכען, ערמאָרדעטע איך ווירקליך איינען רייזענדען אמעריקאנער אין שאָטטלאנד, דעם איך נאך דעם טאָדע נאזע אונד געזיכט צערשניטט אונד מיינע קליידער אנצאָג. דאס געריכט גלויבטע נון, דאס איך דער אונגליקליכע ערמאָרדעטע, דער פלאָטצליך פערשוואונדענע אמעריקאנער היננעגען דער מאָרדער זייא. אין דער טהאט וואר יעדאָך דאס פערהעלטניס, וויא דוא ווייסט אונד וואס דיא אויך פריהער געוואוסט, אומגעקעהרט. דוא וואָרסט אבער טרייאלאָז געגען מיך, קאמסט מיט דעם ערהאלטענען געלדע נאך אמעריקא אונד גינגסט איינע צווייטע הייראטה איין. דוא מוסט אלזאָ מיר זאָגלייך דיא 80,000 פראנקס אויסליעפערן אונד צו מיר, דיינעם רעכטמעסיגען מאננע, צוריקקעהרען. דיא פרויא לייגנעטע נאטירליך, פאָן דעם גאנצען פערברעכען יע קענטניס געהאבט צו האבען. וועהרענד דיעזעס שטרייטעס מערקטען דיא ביידען יעדאָך ניכט איינמאל, דאס יאָהאנן שמידט אוים דעם ציממער פערשוואונדען וואר. ער קעהרטע אלסבאלד אין בעגלייטונג פאָן דרייא בעוואפפנעטען פאָליצייליטען צוריק, דיא דען לאַוו זאָגלייך אלס מאָרדער פעסטנאהמען, אבער אויך דיא פרויא מיטפיהרטען, דא זיא דורך דיא בעהויפטונג לאַוו'ס ביא זיינעם פערברעכען אלס מיטשולדיגע אין פערדאכט שטאנד. דיא אנגעלעגענהייט וואורדע ביים אָבערסטען געריכטסהאָפע מיט פיעלער לעבהאפטיגקייט פערהאנדעלט. דיא פאריזער פערזיכערונגס־געזעללשאפט, דיא דורך דיא צייטונגען דען גאנצען זאכפערהאלט ערפוהר, קלאגטע עבענפאללס געגען מארקס לאַוו אונד זיינע פרויא וועגען ריקערשטאטטונג דער 80,000 פראנקס. גליקליכערווייזע איזט דיעזער האָכסט פערוויקעלטע פראָצעס דאָדורך אונטערבראָכען וואָרדען, דאס לאַוו שאָן אים צווייטען מאָנאטע זיינער קערקערהאפט פלאָטצליך געשטארבען. דיא פערזיכערונגס־געזעללשאפט פערלאָר אלזאָ איהרע אנשפריכע אויף דיא ריקערשטאטטונג דער 80,000 פראנקס. אויך דיא פרויא מוסטע אין פרייהייט געזעטצט ווערדען, דא דורך דען טאָד לאַוו'ס ניכט מעהר מאָגליך וואר, איהרע מיטשולד אן זיינעם דאפפעל־פערברעכען, דעם בעטרוגעס אונד דעם מאָרדעס, צו בעווייזען. גלייכצייטיג שפראך יעדאָך דאס געריכט דיא עהע צווישען דיעזער פרויא אונד יאָהאנן שמידט אלס „ניכטיג אונד נילל" אוים, דא צור צייט דער שליעסונג דיעזער עהע דערען געזעטצמעסיגער גאטטע, מארקס לאַוו, נאָך אם לעבען וואר. —

פערלאָזונג

דער אָפנער־לאָזע.

ביא דער אם 15־טען יוני 1880 פאָרגענאָממענען ציעהונג פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 20000 גולד' אויף נומ' 22537; דער 2־טע טרעפפער מיט 1000 גול' אויף נ' 39329 — אונד דער 3־טע טרעפפער מיט 500 גולד' אויף נ' 93520. פערנער געווינען: יע 200 גולד. נ' 20539 24979 15333 3199; יע 100 גולד' נומ' 33236 26555 25256 18611 25623 34575 25107 48763 43178 30683 1619 34000 3425 10854 5233 42414 1226 19614.

געשעפטסבעריכט

געטריידע־געשעפט. פאָן ווייצען וואר געסטערן ווענינ צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך. 7000 מעטצ' וואורדען פערקויפט.

ווייצען טהייס 200 מעטצ' 76.2 קילאָ 12.40 גולד. 750 מעטצען, 75. קילאָ —.12 גולד. 500 מעטצען 76.3 ק' 12.25 גולדען. 800 מעטצ' 74.3 קילאָ 11.80 גול. 450 מעטצ' 74.5 קילאָ' 11.70 גול. — (אללעס פער דרייא מאָנאטע.) —

קוקורוץ 7.70—7.60 גולד.

האפער —.7—7.40 גולד.

ווייצען פער הערבסט 10.32½—10.27½ גולד.

האפער פער הערבסט —.6 — 6.05 גולד.

קוקורוץ באנאטער פער יוני 1880, 7.85 — 7.90 גולד.

וויענער שלאכט־פיעהמארקט. דער אויפטריעב אויף דעם וויענער שלאכט פיעהמארקטע אם 14־טען ד. מ. בעטרוג 3721 שטיק. דאפאָן וואַרען: 1226 אונגארישע 1968 פאָלנישע אונד 527 דייטשע, דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100ק.: אונגארישע מאסט־אָכסען 50—56½ גולדען. פאָלנישע 50—54 גולד. דייטשע 51—57 גולד.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

פרוכט־ אונד מעהל־פרייז־טאבעללע.

פריכטע	וואַליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראמם
ווייצען טייסער באנאטער	—	—.——.—
" "	75	11.85—12.—
" "	76	12.05—12.15
" "	77	12.25—12.35
" "	78	12.40—12.50
" "	79	—.——.—
" "	80	—.——.—
טהייס	74	—.——.—
" "	75	11.90—12.05
" "	76	12.15—12.25
" "	77	12.35—12.45
" "	78	12.50—12.60
" "	79	—.——.—
" "	80	—.——.—
פעסטער באָדען	74	—.——.—
" "	75	11.85—12.95
" "	76	12.——12.05
" "	77	12.15—12.25
" "	78	12.35—12.40
" "	79	—.——.—
" "	80	—.——.—
" ווייסענבורגער	74	—.——.—
" "	75	—.——.—
" "	76	11.85—12.—
" "	77	12.10—12.20
" "	78	12.30—12.40
" "	79	12.45—12.55

פריכטע	וואַליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	72	10.45—10.20
גערסטע מאלץ	62	9.10— 8.30
גערסטע פוטטער	62	8.05— 7.75
האפער	41	7.60— 7.30
קוקורוץ באנאטער	—	—.——.—
אנדערער	73	7.70— 7.60
הירזע	—	8.25— 8.—

[illegible]		פער 100 קילאָגראמם
ווייצען	פער אָקטאָבער	10.27
"	"	—.—
"	" פריהיאהר	—.—
קוקורוץ	"	7.85
גערסטע	"	—.—
האפער	"	6.—
"	"	—.—
ראפס	"	13.50

באללען־מעהל		פל.	קר.
נומער 0	דער באללען צו 100 קילאָגראמם מיט זאק	22	50
" 1		21	80
" 2		21	20
" 3		20	20
" 4		19	40
" 5		18	90
" 6		18	60
" 7		18	30
" 8		17	80
" 8½		16	80
שפיריטוס: אלטע פעסטהערע פראָמפטע		35	—
" נייע קאַרטאָפפעל		33	25

קורז־טאבעללע פאָם 15. יוני.

געלד־קורז	פל.	קר.
זילבער־אגיא	100	—
דוקאטען	5	52
עסטערר.־אונגארישע 8 גולדען גאָלדשטיק (20 פראנקס)	9	32
נאפאלעאָנדאָר	9	32
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	57	50
20 מארקשטיקע	11	57
פאפיער־רובעל	1	25
לאָזע.		
1854־ער 4 פראָצענטיגע שטאאטס־לאָזע	122	50
1860־ער " גאנצע	133	—
דעטטאָ " פינפטעל	133	25
1864־ער לאָזע צו 100 גולדען	172	50
דעטטאָ " 50 "	172	—
ראאב רעגולירונגס־	29	—
טירקען־לאָזע	16	25
קרעדיט־לאָזע	180	25
קלאַרי־לאָזע צו 40 גולדען	44	—
דאָנוי־דאמפפשיפפ.־פאהרט־לאָזע	107	50
אינסברוקער לאָזע	24	75
רעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	15	75
ראַאבער לאָזע " 20 "	20	90
אָפנער לאָזע " 40 "	44	—
פאלפי לאָזע " 40 "	42	—
רודאלפס־לאָזע " 10 "	17	25
סאלם־לאָזע " 40 "	51	50
זאלצבורגער לאָזע " 20 "	22	25
סט.־גענאָיס לאָזע " 40 "	44	25

לאָזע.	פל.	קר.
סטאַניסלויער לאָזע צו 20 גולדען	25	50
טריעסטער לאָזע " 100 "	123	50
דעטטאָ " 50 "	62	50
וואלדשטיין־לאָזע " 20 "	33	25
ווינדישגרעטץ " 20 "	37	—
אונגארישע פרעמיען־לאָזע צו 100 גולד.	113	50
דעטטאָ צו 50 גולדען	113	—
וויענער לאָזע	118	75
ווערטה־פאפיערע		
אונגארישע גאָלד־רענטע	110	50
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	94	80
טעמעשוואַר־באנאטער	94	—
זיעבענבירגישע	94	—
גאליציישע	97	50
בוקאָווינער	95	50
אונגארישע אייזענבאהן־אנלעהען	128	—
ווייגצעהענטס־אבלאָזונגס־אבליגאַציאָנען	93	—
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדען־קרעדיט צו 5 איינהאלב פראָצענט	101	50
דער אונגארישען היפאָטהעקען־באנק צו 5 פראָצענט	96	25
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדען־קרעדיט־אנשטאלט צו 5 איינהאלב פראָצענט	96	—
דעטטאָ צו 6 פראָצענט	102	—
דער פעסטער קאָממערציאַל־באנק	102	75
דער אָסטבאַהן	89	—
דער נאָרד־אָסטבאַהן	149	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1880. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard

ערוויעזען אונד דען וויעדעראויפבויא דעס „בית
המקדש" צור צייט דעס „נחמיה" דורך הייפיגע אי-
בערפעללע דורכאוים צו היגדערן זוכטען. דא ווערע
עס אונס יא פיעל ליעבער, דאסס דאס „הייליגע
לאנד" פארלייפיג אונטער טירקישער אבערהערר-
שאפט בלייבע, דיא דען דארטיגען יודען דאך אל-
לען מאגליכען שוטץ אנגעדייהען לאסט. ווער ווייס,
ויא עס איסזעהען ווירדע, ווענן דיא יודענפיינדליכען
„שמרונים" אים „הייליגען לאנדע" צור הערשאפט
געלאנגען זאללטען! — איבריגענס שיינט אונס דיא
מיטטהיילונג דער „בערלינער צייטונג" נאך ניכט
פאללקאממען גלייבווירדיג. זיא זעלבסט גיבט יא צו,
דאס אין נארד-אראביען איין יידישער סולטאן, נא-
מענס אבן ראשיד, ווירקליך עקסיסטירט. דא דיעזעס
דער פאלל איזט, זא איזט עס איממערהין וואהר-
שיינליך, דאס עבען דיעזער יידישע סולטאן
עס זייא, דער דען אויפשטאנד געגען דיא טיר-
קישע אבערהערשאפט אנגעשטיפטעט האט,
אום נאכין „ארץ ישראל" צו עראבערן. דער בעס-
טע בעווייז היעפיר איזט, דאס אויך דיא יודען
אין יעמען (זיד-אראביען) איהרען אנשלוס אן
דיעזעס אונטערנעהמען ערקלערט האבען. דיע-
זע ווירדען זיך אבער געוויס ניכט אן איינעם אויפ-
שטאנדע בעטהייליגען, דער ניכט דיא וויעדער-
הערשטעללונג דעס „יידישען" רייכעס, זאנדערן
דעס רייכעס דער יודען-פיינדליכען „שמרונים" צום
צוועקע האט. עס איזט אינדעס מאגליך, דאס אויך
דיא יודען זיד-אראביענס איבער דיא פערזאן אבן
ראשיד'ס אים איררטהומע וואהרען, דא יא זיד-ארא-
ביען מיט נארד-אראביען נאך ניכט דורך אייזענ-
באהנען אדער טעלעגראפען פערבונדען איזט. אים
איבער אללעם, וואס אין דער איינען פראווינץ גע-
שיעהט, אויך אין דער אנדערן פראווינץ זאגלייך
פאללע קלארהייט צו געווינגען. נור ווענן דיא „בערלי-
נער צייטונג" דאריבער זיך געוויסהייט פערשאפפט,
דאס דיא „אנשי תימן" פאן איהרעם אנשליססע אן
דיעזע בעוועגונג צוריקגעטרעטען זינד, ווערדען איך
ויר צוגעבען, דאס דער אויפשטענדישע אבן ראשיד
ניכט דער יידישע, זאנדערן איין מאהאממעדאני-
שער סולטאן איזט, דער עבענפאללס דיעזען נאמען
טראגט. איבריגענס מאכטען ויר מיינען, דאס דיא
נאכבאנפערענין אויך דיעזען געגענשטאנד ניכט
גאנץ איגנאבעריהרט לאססען דירפטע. דיא הערר-
שאפט דער טירקייא אין אייראפא ווירד מיט יעדעם
טאגע מעהר געשוועכט, נון דארף מאן אבער
ניכט שטיללשווייגענד דולדען, דאס יעדער פער-
וועגענע אזאטישע פירסט זיך געגען דיא טירקישע
אבער-הערשאפט עמפארע אונד דערזעלבען
דיעזעס אדער יענעס שטיק לאנד ענטרייסע. —
עבען צו דעם צוועקע, דאס דיא טירקישע אבער-
הערשאפט וועניגסטענס אין אזיען איגערשיטטערט
בלייבע, דרינגען יא דיא אייראפעאישען גראסמעכטע
דאראיף, דאס דיא פערוואלטונג אין דעם אזיאטישען
טהיילע דער טירקייא איינע גרינדליכע פערבעססע-
רונג ערפאהרע. ווירד דיא טירקייא אין דיעזעם
פונקטע נאכגעבען, דאנן דירפטען דיא אייראפעאי-
שען מעכטע דעם אויפשטענדישען אבן ראשיד דיא
ווייזונג ערטהיילען, מיט זיינען פפערדע- אונד קא-
מעעל-רייטערן אין דיא אראבישע וויסטע צוריק-
צוקעהרען; האנדעלט עס זיך ביים גאנצען אויפ-
שטאנדע ווירקליך נור אום דיא ערריכטונג איינעס
„שמרונים-שטאאטעס", דאנן מאכטען וויר איינע באל-
דיגע אונטערדריקונג דעס גאנצען אויפשטאנדעס
געוויס אים פאללעם הערצען הערביי-ווינשען!

*) (האהע געסטע אין וויען.) וויא
זאעבען אים וויען טעלעגראפירט ווירד, בעפינדען
זיך געגענווערטיג אין דער עסטערייכישען רעזי-
דענץ-שטאדט דער גראסהערצאג פאן העססען
אונד דער יונגע פירסט אלעקסאנדער פאן בולגא-
ריען. גלייכצייטיג ווירד אויך דעם איינטרעפפען דעם
פירסטען מילאן אים סערביען ענטגעגענגעזעהען,
דער נעכסטען זאנטאג בעלגראד פערלאסט, אום נאך
וויען צו געהען. דא דיעזע דרייא-פירסטען בעזוכע
אין וויען עבען צור צייט געשעהען, ויא אין בערלין
דיא נאכבאנפערענין אבגעהאלטען ווירד, זא איזט
עס וואהרשיינליך, דאס דיעזער בעזוך איינע פאלי-
טישע בעדייטונג האט. פירסט אלעקסאנדער פאן
בולגאריען אונד פירסט מילאן פאן סערביען וואל-
לען געוויס, דאס אונזערע מאנארכיע אין דער בער-
לינער נאכבאנפערענין פיר זיא איין גוטעס ווארט
איינלעגע. פיעללייכט מאכטען דיעזע נאך איין שטיק
טירקייא אן זיך רייסען. איבריגענס דירפטען זיא
אויך וועגען דער נייען פעסט-סעמלינער באהן אין
וויען בעשפרעכונגען האלטען, דא דיעזע באהן יא
אן דיא סערבישע, אונד דיא סערבישע באהן אן דיא
בולגארישע באהן אנשליעסען זאלל, אים זא צווישען
וויען אונד קאנסטאנטינאפעל איינע דירעקטע באהנ-
פערבינדונג הערצושטעללען. פרייליך זאללטען דאנן
דיא ביידען פירסטען אויך מיט דער אונגארישען
רעגירונג ריקשפראכע נעהמען, וועלכע יא דען אויס-
בויא דער פעסט-סעמלינער באהן אין הענדען האט:
— וואס דער גראס-הערצאג פאן העססען אין וויען
מאכט? מאגליך, דאס אויך ער, אים פאללע דיא
טירקייא אויסאיינאנדער פאללט, אויף איין אינטערע-
ליכעס פירסטענטהום אין איגענד איינעם ווינקעל
דעס אריענטעס שפעקולירט. אויך דיא ארמען פירס-
טען זוכען זיך איהרע „פרנסה" צו פערגראססערן!

*) (ד ע ר פ ע ר ה א פ ט ע ט ע ג ר י נ-
ב ו י ם) האט, וויא דיא בלעטטער בעריכטען, איינ-
געשטאנדען, דאס ער ווירקליך איינען מענשען ער-
מארדעטע, אום דיא וועלט אונד דיא פערזיכערונגס-
געזעללשאפטען צו טיישען, דאס ער זעלבסט ער-
מארדעט וואורדע, דא זיינע פרויא פיר דען פאלל
זיינעס אבלעבענס אויף 15000 גולדען פערזיכערט
וואר. ער גיבט אן, דאס דער ערמארדעטע, מיט דעם
ער זיך פאר פעראיבטעם מארדע אין איין געשפרעך
איינליעס, זיך ק ו ב י נ י נאננטע. נון איזט עס אונזע-
רען לעזערן בערייטס בעקאננט, דאס איין לעהרער,
נאמענס באצאווסקי אויס אלשי-קובין, עבען צור
צייט יענער מארדטהאט פערשוואונדען איזט. גרינ-
בוים מוס אלזא דען נאמען דער „פערזאן" מיט דעם
נאמען דעס „וואהנארטעס" פערוועכסעלט האבען,
וועסהאלב ער דען ערמארדעטען, דער אויס „קובין"
וואר, „קוביני" נעננט.

*) (איין האלבער ארט דורך
פייער צערשטארט.) אים האמאנא
(זעמפלינער קאמיטאט) ווירד פאם 17. דיעזעס טע-
לעגראפירט: היינטע זינד איבער הונדערט הייזער
דאס אפפער איינעס שרעקליכען פייערבראנדעס גע-
וואָרדען. אללעס איזט צערשטארט. אבט פערזא-
נען זינד פערבראנגט דארונטער 5 יודען. נאך גראססער
איזט אבער דיא צאהל דעריעניגען, וועלכע שווערע
בראנד-וואונדען דאפאנטרוגען. אויך דיא „שול" אונד
דאס בית המדרש זינד ניעדערגעבראנגט.

*) (ר א ט ע נ-ב ר י ע פ ע אונד ו ו ע ב-
ס ע ל-ש ו ו י נ ד ע ל י י ע נ.) וויר האבען איינ-
זערע לעזער בערייטס וויעדערהאלט געווארנט, זיך
מיט דען זאגענאננטען ראטען-בריעף-אגענטען אין
קיינע געשעפטע איינצולאססען, דא ביא דעם גאנ-
צען ראטען-געשעפטע פיעל שווינדעלייא געטריעבען
ווירד. נייעסטענס ליפען יעדאך זאלכע אגענטען
זאהל אין דער הויפטשטאדט, אלס אין דער
פראווינץ דען לייטען דיא הייזער איין, אום זיא צור
אונטערצייכנונג איינעס „בעשטעללבאגענס" אויף
שטאאטס-פאפיערע אונד לאזע צו בעוועגען, וואפיר
דיא צאהלונגען נאטירליך אין בעשטיממטען „רא-
טען" צו לייסטען ווערען. אם ענדע דיעזעס „בע-
שטעללבאגענס" בעפינדעט זיך יעדאך איין פארמ-
ליכער „וועכסעל", דער ניכט פאן יעדעם זאגליך
בעמערקט ווירד. מאן גלייבט אלזא איינען „בע-
שטעללבאגען" צו אונטערצייכנען, וועהרענד מאן
אין ווירקליכקייט איינען לעערען „וועכסעל" אונ-
טערצייכנעט, דער דאנן פאן דעם אגענטען נאכ-
טרעגליך נאך בעליעבען אויסגעפיללט ווירד. פער-
זיימט נון יעמאנד, איינע „ראטע" פינקטליך איינצו-
האלטען, זא איבערגיבט דער אגענט דען „וועכסעל"
דעם געריכטע, וועלכעס נאטירליך דענזעלבען אים
זיננע דעס געזעטצעס איינפערציגליך איינטרייבען
לאסט. אבער אויך געגען זאלכע לייטע, דיא איהרע
„ראטען" יא פינקטליך איינצוהאלטען, וואורדע זייטענס

אבהאלטען — אונד אין דיעזער פערזאמלונג היעלט ר'
יאסעלמאנן איינע גראסארטיגע רעדע צור פערטהיידיגונג
דער יודען. דיעזע רעדע איזט אין זיינעם ספר „יוסף אומץ"
ניעדערגעשריעבען — אונד דא נון אויך נאך היינטע צו טאגע
איין אישטוצי דיעזעלבען בעשולדיגונגען געגען דיא יודען
אויספרייטעט, דיא שאן לוטהער פאר 340 יאהרען אויסשטע,
זא וואללען וויר היער יענע יודענפערטהיידיגונגס-רעדע מיט-
טהיילען, דאמיט אויך היינטע דער לעזער וויססע, וואס ער
אויף זאלכע יודען-בעשולדיגונגען צו אנטוואָרטען האט.

דיעזע רעדע, וועלכע ר' יאסעלמאנן פאר דען קור-
פירסטען אונד פראטעסטאנטישען געלעהרטען היעלט, לוי-
טעט פאלגענדערמאסען:

„מיינע אללערגנעדיגסטען הערען! געשטאטטעט מיר
צוערסט, דאס איך אייך מיינען אונטערטהעניגסטען דאנק
אויסשפרעכע דאפיר, דאס איהר איינגעוויללינט האבט, מיך
אנצוהארען. לוטהער איזט איין גראסער געלעהרטער, איין
בערייטענדער מאנן, פאלל אייפער פיר זיינען גלויבען. אבער
דיעזער אייפער בלענדעט זיינען זאנסט קלארען בליק אונד
רייסט איהן צור אונגערעכטיגקייט געגען אונס ארמע יודען
הין. ער מיינט, וויר מיסטען וואהל איין פערוואָרפענעס
פאלק זיין, וויל עס אונס זייט מעהר אלס טויזענד יאהרען
זא שלעכט אונד עלענד ערגעהט אויף ערדען. וואהל, וויר
אונד אונזערע עלטערן האבען געזינדיגט, אונד דעסהאלב
האט אונס גאטט פיעלע שטראפען אונד קוממערניססע צו-
געזענדעט; אבער פערוואָרפען האט אונס גאטט ניכט, דענן
עס הייסט אין דער ביבעל: „אונד אויך דיעזעס, ווענן
זיא זיין ווערדען אים לאנדע איהרער פיינדע, האבע איך זיא
ניכט פערוואָרפען אונד ניכט פעראבשייט, זיא צו פער-
ניכטען (לא מאסתים ולא געלתים לכלתם) צו שטארען מיי-
נען בונד מיט איהנען, דענן איך בין אונד בלייבע דער
עוויגע, איהר גאטט. אונד איך ווערדע איהנען געדענקען
דען בונד מיט דען פריהערען, דיא איך הערויסגעפיהרט
האבע אויס דעם לאנדע עגיפטען פאר דען אייגען דער
פעלקער, איהנען צו זיין צום גאטט. איך בין דער עוויגע,
איהר גאטט." (דאס איזט איין פסוק אין בחקתי) מיינע גנעדי-
גען הערען. איהר האבט עס פערנאממען, גאטט האט אונס
ניכט פערוואָרפען, אונד ווירד אונס ניעמאלס פערווערפען.
ער שיקט אונס ליידען אונד פערפאלגונגען, דאמיט וויר
אונזערע זינדען ביססען, אבער ער בלייבט איינגעדענק דעם
בונדעס, דען ער מיט אונזערען עלטערן געשלאססען. —
לוטהער פראגט, ווארום וויר ניכט צוריקקעהרען נאך פא-
לעסטינא, אונד ער מיינט, וויר העטטען אין דייטשלאנד
ניכטס צו זוכען. וואס דען ערסטען פונקט אנבעלאנגט, זא
בעטען וויר טעגליך צו גאטט, דאס ער אונס זאממלע פאן
אללען ענדען דער ערדע, אונד אונס זיין הייליגעס הויז
וויעדער בויע אין ירושלים. ביז דאהין אבער קאננען אונד
דירפען וויר ניכט הינציעהען, אום פאלעסטינא אונס צו-
ריקצוערבערן. — זייטדעם אונזער הייליגעס גאטטעסהויז
איזט צערשטארט וואָרדען, אונד וויר זינד צערשטרייט וואָר-
דען איבער אללע לענדער דער ערדע, האט איזראעל אויפ-
געהארט איין קריעגפיהרענדעס פאלק צו זיין, אונד גאטט
האט אונס פערבאטען, דאס הייליגע לאנד געוואלטזאם צו
עראבערן, וויא עס אים האהען ליעדע (שיר השירים) הייסט:
„איך האבע אייך בעשוואָרען, איהר טאכטער ירושלעמס,
דאס ווענן איהר ניכט ווערדען וואללט צום פראס דער וויל-
דען טהיערע דעם פעלדעס, איהר ניכט וועקען זאללט דיא
ליעבע גאטטעס געוואלטזאם, ביז עס זיין הייליגער וויללע
איזט." — אלזא קאננען וויר ניכט אים פרייען שטיקען
הינויפציעהען נאך ירושלים. וואנן אבער, מיינע גנעדיגען
הערען, וואנן גאטט דיא גראסע פאזיינע (שופר של משיח)
ערשאללען לאססען ווירד, דיא אונס דיא ערלאזונג פער-
קינדעט, דאנן ווערדען וועדער איך, נאך מיינע ברידער, דאנן
ווערדען וויר אללע ניכט צוריקבלייבען, ניכט אין זאקסען,
ניכט אין בראנדענבורג, ניכט אין פריסען אונד אויך ניכט
אין אללען לענדער דער ערדע, זאנדערן וויר ווערדען
פריידיג פאלגען דעם רופע אונזערעס גאטטעס. — וואס נון
דען צווייטען פונקט אנבעלאנגט, דאס מארטין לוטהער
פראגט, וואס וויר יודען אין דייטשלאנד דענן צו טהון
העטטען, זא זאגע איך איהם נון פאלגענדעס: מיינע גנעדי-
גען הערען, איך וואר פאר פיעלען יאהרען אין מאינץ ביא
דעם קורפירסטען אלברעכט. דאמאלס בעזוכטע איך דען
אלטען יידישען פריעדהאף אונד פאנד דארט איינען אלטען
לייכענשטיין, דער דאצומאל 1300 יאהרע אלט וואר. נאך
עלטערע לייכענשטיינע בעפינדען זיך אויף דען אלטען בע-
גרעבניספלעטצען צו ווארמס אונד צו פראג. אונד אונס,
דיא וויר זא פיעלע יאהרהונדערטע אין דיעזעם לאנדע גע-
לעבט האבען אונד אימער געטרייע אונטערטהאנען אונזע-
רער אבריגקייט, אונזערער פירסטען אונד דעם קאיזערס מא-
יעסטעט געוועזען זינד, וויל לוטהער אלס פרעמדע בע-
צייכנען? מאג דער האכגעלעהרטע לוטהער דאך איינמאל
פערזוכען, נאכצוווייזען, דאס זיינע פאר-עלטערן שאן זייט
1300 יאהרען אין דייטשלאנד לעבען. דער פערזוך ווירדע
איהם זיכער ניכט געלינגען."

(פארטזעטצונג פאלגט.)

אבער נור דאס איינע איזט צו בעפירכטען, דאס פראנקרייך דיעזעם פלאנע דעם וועלטפריעדענס ניכט צושטיממען ווערדע, וויל עס דען ראבע-קריעג געגען דייטשלאנד הערבאיים ניכט פאללען לאססען ווילל. דייטשלאנד אונד איטאליען קאָננען וואהל מיט איהרען ערוננענשאפטען צופריעדען זיין; אבער פראנקרייך וואירדע פערקירצט — אונד דיעזעס קאנן אונד וויל אלס קליינער שטאאט ניכט בלייבען אונד טראכטעט נאך ערלאנגונג זיינער איינסטיגען גראָסע. עס ווירד דאהער נאָך לאנגע דויערן ביז דיעזער וועלט-פריעדענס-פלאָן פערווירקליכט ווערדען ווירד. —

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (בלוטיגע קריעגע אין אזיען.) וועהרענד וויר פיר דען איינגענבליק אין איראָפא רוהע האבען, ווערדען אין אזיען בלוטיגע קריעגע געפיהרט. פאָן דענען מאן היער וועניג שפירט. דא זעלבע אונס וועניגסטענס ניכט אונמיטטעלבאר בעריהרען. איינע לאָנדאָנער דעפעשע פאָם 14. דיעזעס מעלדעט נעמליך: „אן דער גרענצע כינא'ס קאם עס צווישען איינינען רוסישען פאָרפאָסטען אונד מעהרערען כינעזען צו איינעם בלוטיגען צוזאממענשטאָססע. דיא כינעזען וואַרען עס, דיא דיא רוסישען פאָרפאָסטען אנגריפפען אונד צום גראָססטען טהיילע איך טאָדטעטען. דיא רוסישע רעגיערונג ליעס אין פאָלגע דעססען איינינע ארמעע - אבטהיילונגען נאך דער כינעזישען גרענצע אבגעהען. דיא בערייטס מעהרערע אָרטשאפטען עראָבערטען אונד פערוויסטעטען. דיא כינעזען רייסטען נון צו איינעם גראָססארטיגען קריעגע, אום דיא רוסען איין פיר אללע מאל איים דער נעהע איהרער גרענצע צו פערדרענגען.“ — נאך וויכטיגער איזט דיעזע לאָנדאָנער דעפעשע פאָם 14. יוני: „דיא נאכריכטען איים אפגהאניסטאן לויטען זעהר בעאונרוהיגענד. דאס פאָלק האט זיך געגען דאס ענגלישע מיליטער עמפאָרט. איים דען פאָרפאָסטען ווירד דאס פייערן אונאונטערבראָכען פאָרטגעזעטצט. צאהלרייכע איפשטענדישע אפגהאניסטען איבערפאללען רעכט הייפיג דיא ענגלישען סאָלדאטען, אונד עס געהט קיים איין טאג פאָראיבער אהנע בלוטיגע צוזאממענשטאָססע. פאָן איינער איינשטעללונג דעם קריעגעס געגען אפגהאניסטאן קאנן נימעהר אים זאָ וועניגער דיא רעדע זיין, דא עס זיך העריסגעשטעללט, דאס דער יעטציגע בעהערשער אפגהאניסטאנס, וועלכער פיר דיא ענגלענדער אימער דיא טיעפסטע פיינדשאפט הייכעלטע, אים געהיימען איים דיענסטע רוסלאנדס שטעהט אונד דאהער דיא בעפאָלקערונג אונאויפהאָרליך געגען דיא ענגלענדער רייצט.“ —

וויר זאגטען, דאס דיעזע דעפעשע פאָן האָהער וויכטיגקייט איזט. וויל מאן דא איבער דיא „שטאאטס-מעננישע ווייזהייט“ גלאדסטאָנעס איך ביים בעסטען ווילען אין „צווייפעל“ געראטהען מוס. גלאדסטאָנע בעפאָלגט איינמאל, אינדעם ער בעקאננטליך דיא טירקייא אויף יעדע ווייזע צו שוועכען זוכט, איינע רוסען-פריינדליכע פאָליטיק. ער אַרבייטעט דען רוסישען שטאאטס-מעננערן פאָרמליך אין דיא האנד. נון וויים יא גלאדסטאָנע, דאס דער קריעג ענגלאנדס געגען אפגהאניסטאן שאָן לענגסט בעענדעט ווערע, וועגן רוסלאנד דיא אפגהאנישע בעפאָלקערונג ניכט פאָרטוועהרענד צום האססע געגען ענגלאנד רייצען ווירדע. וועהרענד רוסלאנד אלזאָ דער ענגלישען פאָליטיק אין אפגהאניסטאן אינגעהייערע שוויעריגקייטען בערייטעט, קאָממט דיא ענגלישע רעגיערונג, מיט איינעם גלאדסטאָנע אן דער שפיטצע, אונד לייסטעט דער רוסישען פאָליטיק אן דער טירקישען אנגעלעגענהייט דען מאָגליכסט גראָססטען פאָרשוב. דא ווירד וואָהל דאָך נימאנד בעהויפטען, דאס דער גרויזע גלאדסטאָנע זיינען „געזונדען מענשען-פערשטאנד“ נאָך פאָללקאָממען בייזאממען האט!

* (דער איי פשטענדישע יידישע סולטאן.) וויר האבען בערייטס בעריכטעט, דאס דער סולטאן אבן ראשיד, דער אים נאָרדען אראביענס איינען יידישען פאָלקסשטאמם בעהערשט, זיך געגען דיא טירקישע אבערהערשאפט עמפאָרט האט אונד ניכטס געריננערעס בעאבזיכטיגט, אלס דיא עראָבערונג פאלעסטינא'ס אונד דיא וויעדער-הערשטעללונג דעם יידישען רייכעס. דיא „בערלינער צייטונג“, דיא זייערצייט דיעזע וויכטיגע נאכריכט עבענפאללס מיטגעטהיילט האט, שרייבט נון אין איהרעם נעססטיגען (דאָננערסטאגס-) מאָרגען-בלאטטע וויא פאָלגט: „וויא איים קאָנסטאנטינאָפעל נאכטרעגליך געמעלדעט ווירד, עקסיסטירט אין נאָרד-אראביען ווירקליך איין יידישער סולטאן, נאמענס אבן ראשיד, דאָך האט ניכט דיעזער דען איפשטאנד געגען דיא טירקישע אבערהערשאפט געשטיפטעט, זאָנדערן איין מאָהאממעדאנישער פירסט, דער עבענפאללס אבן ראשיד הייסט אונד אין דער אראבישען שטאדט ד ש ו ף זיינען זיטץ האט. דיעזער דעררשט איבער דיא זאָגענאננטען „שאמאר-שטעממע“ (פיעללייכט: סאמאריטען, „שמרונים“), דיא פאָר פיעלען יאהרהונדערטען אים דער געגענד פאָן „שכם“ אין דיא אראבישע וויסטע וואנדערטען אונד דאָרט איינען זעלבסטשטענדיגען שטאאט גרינדעטען, דער נאָך ביז אויף דען היטיגען טאג עקסיסטירט. — דיעזער שאמאר-שטאאט, דער בעציגליך זיינער אינגערן פערוואלטונג פאָללקאָממען זעלבסטשטענדיג איזט, מוס טראָטצדעם דעם סולטאן אין קאָנסטאנטינאָפעל רעכט הויקענדע שטייערן לייסטען. יע מעהר דיא טירקייא פערפיעל אונד דיא פערוואלטונג זיך פערשלעכטערטע, דעסטאָ הערצלאָזער פערפוהרען דיא טירקישען שטייער-בעאמטען, וועלכע איים דעם ארמען פאָלקע דען לעטצטען העללער ערפרעסטען. בלאָס אום דיעזען שטייער-דריק צו מילדערן, האט זיך דער פירסט אבן ראשיד דעם מאָהאממעדאנישען גלויבען אנגעשלאָססען. ער רעכנעטע דאראויף, דאס דער סולטאן אין קאָנסטאנטינאָפעל איהן אונד דען פאָן איהם בעהערשטען פאָלקסשטאמם אין פאָלגע דיעזעס שריטטעס שאָנענדער בעהאנדעלן דירפטע. דאס פאָלק זעלבסט יעדאָך פערבליעב ביא זיינעם שאמאר-גלויבען (אמונת השמרונים). אין דער טהאט העטטע דער סולטאן אין קאָנסטאנטינאָפעל דיא שאמאר-פאָלקס-שטעממע גערנע פאָן דעם אונערטרעגליכען שטייער-דריקע בעפרייט. לייבער פעהלטע איהם היעצו דיא קראפט, דא ביא דער אין דער גאנצען טירקייא הערשענדען שלעכטען פערוואלטונג דיא געוויססענלאָזען בעאמטען אין דען ענטפערנטען פראָווינצען דער אזיאטישען טירקייא דאס פאָלק אייך פערנערהין נאָך ווילען איסזוגטען, אום איהרע טאשען צו פיללען. דיעזער אונערטרעגליכע שטייער-דריק וואר נון דיא פעראנלאססונג, דאס אבן ראשיד אירשפרינגליך נור צו דעם צוועקע איינען איפשטאנד שטיפטעטע, אום זיך פאָן דער טירקישען אבערהערשאפט גאנץ לאָזצוזאגען. דא זיין אונטערנעהמען גראָסען אנהאנג פאנד, בעשלאָס ער שפעטער, אייך דאס היילינע לאנד צו עראָבערן, אום דיא שאמאר-שטעממע דאָרטהין צוריקצופיהרען. דיעזער פירסט פערפיגט איבער 10,000 זעהר טאפפערע רייטער, פאָן דענען יעדאָך נור 3000 אויף פפערדען זיטצען, דיא איבריגען 7000 מאנן רייטען אויף קאמעעלען. דאס מערקווירדיגסטע היעביא איזט, דאס אויף א י נ ע ם קאמעעלע יע צ וו י א רייטער זיטצען אונד טראָטצדעם אים קאמפפע איינע בעוואונדערונגסווירדיגע געשיקליכקייט אונד איינען אונגעוואָהנליכען העלדענמוטה ענטפאלטען. פאָר וועניגען טאגען פיעל ראשיד פאשא מיט זיינען רייטערן אין יענע פראָווינץ איין, דיא אורשפרינגליך דעם „עוג מלך הבשן“ אבגענאָממען וואורדע. דיא שטאדט „גולן“ וואורדע פאָן דענזעלבען „דורך שטורם“ גענאָממען. געגענווערטיג בעלאגערן זיא דיא שטאדט „בצרה.“ — זאָ וויט דיא „בערלינער צייטונג“. ווערע אלל דאס ריכטיג, דא ווירדע דער איפשטאנד אבן ראשיד'ס פיר אונס יודען יעדעס אינטערעססע פערליערען, דא דיעזער יא ניכט דיא וויעדערהערשטעללונג דעם „יידישען“- זאָנדערן דעם „שמרונים“-רייכעס אנשטרעבט, דיא בעקאננטליך שאָן פאָר יאהרטויזענדען אלס יודענפיינדע זיך

פאָלליעטאָן.

רעטטונג דער יודען.

(73-טע פאָרטזעטצונג.)

אין איינער פינסטערן, שטירמישען נאכט געלאנג עס דעם ראבבינער, איים דער בעלאגערטען שטאדט צו ענטקאָממען, אונד אויף דער פעסטונג „האָהענלאנדסבערג“ שוטץ צו פינדען. — יאהרע פערגינגען, אָהנע דאס ר' שמואל צו זיינעם אמטע אונד צו זיינער פאמיליע צוריקקעהרען דורפטע; אין זיינער איינזאמקייט פערפאסטע ער איינען אויסצוג איים דעם גראָסען ווערקע דעם רבינו מרדכי.

אונטערדעס פערלאנגטע ער פאָן דען פאָרשטעהערן דער-געמיינדע צו שטראסבורג פערגעבליך, דאס זיא איהם דיא ערלויבניס צור ריקקעהר אין דיא שטאדט ערווירקען מאָכטען. זעכס לאנגע יאהרע האטטע ר' שמואל אויף דעם „האָהענלאנדסבערג“ צוגעבראכט, אונד דיא פאָרשטעהער דער יידישען געמיינדע אין שטראסבורג וואָללטען איהן ניכט צוריקנעהמען. דא פערליעס איהן דיא געדולד, אונד ער בעגאב זיך אויף דיא רייזע, אום איינען „חרם“ געגען דיא פאָרשטעהער דער איזראעליטישען געמיינדע צו שטראסבורג צו ערווירקען. ר' שמואל שייטע דען ווייטען וועג ניכט, זיך נאָך בבל צו בעגעבען, אום פאָן דעם דאָרטיגען ראבבינער, רבינו דוד בן הודיה, דען גראָסטען אונד בעריהמטעסטען געלעהרטען יענער צייט, דאס געוויִנשטע צו ערלאנגען. — רבינו דוד עמפפינג דען דייטשען געלעהרטען אויף דאס פריינדליכסטע אונד ערפיללטע זיין בעגעהר.

מיט איינעם פירכטבארען חרם פערזעהען קעהרטע ר' שמואל נאָך דייטשלאנד צוריק. אין רעגענסבורג לאז ער דיא שרעקליכען באנן-פלוכע דעם ראבבינער אונד דען געמיינדע הייפטערן פאָר. דיעזע ערציטטערטען ביים אנהאָרען דער פירכטערליכען פערוויגשונגען. זיא שיקטען איילינג איינען באָטען (שליח מיוחד) נאָך שטראסבורג אונד באטען דיא דאָרטיגע איזראעליטישע געמיינדע, דאס זיא דיא אנגעלעגענהייט איהרעס ראבבינערס רעגעלן מאכטע, דאמיט זיא דען שרעקליכען באנן-פלוך ניכט אויף זיך לאדען. זאָפאָרט טהאט מאן דיא נאָטהיגען שריטטע, דיא הערדען פאָן אנדלאוו צו פערזאָהנען, וואס אויך געלאנג, אונד דער ריקקעהר דעם ר' שמואל נאָך שטראסבורג שטאנד ניכטס איים וועגע.

דיא פאָרשטעהער אונד עלטעסטען נעבסט ר' אברהם, דעם איינציגען זאָהנע דעם ראבבינערס, דער וועהרענד דער לאנגען אבוועזענהייט זיינעם פאטערס דיא ישיבה געלייטעט האטטע, צאָגען דעם ריקקעהרענדען ביז אן דען פלוס יהיין ענטגעגען. אלס ר' אברהם אם יענזייטיגען אופער זיינען פאטער ערבליקטע, שפראנג ער, פאָן אונגעדולד געטריעבען, אין דאס שיפף; אבער דאס שיפף שטירצטע אום, אונד ר' אברהם ערטראנק. אם יענזייטיגען אופער שטאנד דער אלטע פאטער אונד זאה עס, ער ריס זיך דיא ווייסען האארע איים אונד ריעף: „מיין זאָהן; מיין זאָהן! דוא האסט שטערבען מיססען דורך מיינע שולד, וויל איך דען שרעקליכען באנן-פלוך אינס לאנד געבראכט האבע! ווארום בין איך ניכט שטאטט דיינער געשטאָרבען, ווארום האבען דיא פיינדליכען וועללען דיך, דען אונשולדיגען, הינוועגגעשפילט!“ — ר' שמואל שטאַרב באלד דאראויף פאָם קוממער געבייגט. — וועניגע יאהרע נאכהער וואורדען אללע יודען צו שטראסבורג געטאָדטעט, איהרע הייזער צערשטאָרט, איהר אייגענטהום געראויבט אונד דיא תורה-ראָללען ענטווייהט. —

דרייאונדפירציגסטעס קאפיטעל.

צו אנפאנג דער 42. פאָרטזעטצונג שילדערטען וויר, וויא לוטהער, וועלכער אנפאנגס איין יודענפריינד וואר, צום העפטיגסטען יודענפיינדע וואורדע. ער שריעב מעהרערע ביכער געגען דיא יודען, אום דאס פאָלק געגען זיא צו רייצען. — נון, זאָ לאנגע דאס שימפפען איין לעערעס בעללען וואר, קיממערטע זיך ר' יאָסעלמאנן ניכט דאראום, אלס זיך אבער דער קורפירסט פאָן זאכסען אונד דער קורפירסט פאָן בראנדענבורג דורך דיעזע לוטהערישע יודען-בעשימפפונג צום צאָרנע געגען דיא יודען רייצען ליעסען אונד דיא געפאהר איינער יודען-פערטרייבונג צו בעפירכטען וואר, דא ווענדעטע זיך ר' יאָסעלמאנן אן דיא פראָטעסטאנטישען געלעהרטען שטורם אונד קאפיטאָ, דאמיט דיעזע זעלבסט דיא לוטהערישען בעשולדיגונגען דער יודען ווידערלעגען זאָללען. דיעזע געלעהרטען אבער זאגטען איהם, דאס איינע יעדע ווידערלעגונג נור נאָך איינען העפטיגערען אנגריפף געגען דיא יודען פאָן זייטען לוטהערס הערפאָררופען ווירדע — אונד זיא ריעטהען איהם דאהער, זיך זעלבער צו דען רעגיערענדען קורפירסטען צו בעגעבען אונד פאָר דיעזען רעגענטען דיא אנגריפפע לוטהערס מינדליך צו ווידערלעגען. דיעזע בײדען פראָטעסטאנטישען געלעהרטען גאבען אויך דעם ר' יאָסעלמאנן עמפפעהלונגס-בריעפע אן דיא קורפירסטען פאָן זאכסען אונד בראנדענבורג.

נור דורך דיעזע עמפפעהלונגס-בריעפע דיעזער פראָטעסטאנטישען געלעהרטען וואורדע ר' יאָסעלמאנן פאָן דען רעגיערענדען קורפירסטען אויף דאס פריינדליכסטע עמפפאנגען. דיא קורפירסטען ליעסען אין איהרער געגענוואַרט איינע פערזאממלונג פאָן פראָטעסטאנטישען געלעהרטען